

DOKUZUNCU KALKINMA PLANI
(2007 - 2013)

2009 YILI
PROGRAMI

I. TARIMSAL YAPININ ETKİNLEŞTİRİLMESİ

1. Mevcut Durum

2007 yılında yüzde 6,8 oranında küçülen tarım sektörünün GSYH içindeki payı da yüzde 8,9'a gerilemiştir. Bu daralmanın en önemli nedeni 2007 yılında tüm dünyada yaşanan ve ülkemizde de şiddetli bir biçimde hissedilen kuraklık olmuştur. Sektörün toplam istihdam içindeki payı azalarak 2006 yılındaki yüzde 27,3 seviyesinden 2007 yılında yüzde 26,4'e düşmüştür.

Arazi parçalılığı, işletme ölçeklerinin küçük olması ve örgütlenme yetersizliği gibi yapısal sorunlar nedeniyle sektörde dönüşüm ihtiyacı sürmektedir. Diğer taraftan, tarım ve kırsal kalkınma, gıda güvenliği, hayvan ve bitki sağlığı ile balıkçılık mevzuatının AB müktesebatına uyumuna ilişkin çalışmalar devam etmektedir.

Toprak ve Su Kaynakları

2007 yılı istatistiklerine göre, ülkemizdeki toplam tarım alanı 24,8 milyon hektardır. Bu miktarın, 17 milyon hektarını ekilen, 4,2 milyon hektarını nadasa bırakılan, 0,7 milyon hektarını sebze yetiştirilen ve 2,8 milyon hektarını ise meyve, zeytin ağaçları ve bağcılık için ayrılan alanlar oluşturmaktadır.

5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununda 2007 yılında yapılan değişiklik çerçevesinde, 2008 yılında DSİ Genel Müdürlüğü tarafından ilk aşamada yaklaşık 160 bin hektar sulama şebeke sahasında arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetleri programlanmıştır. Projelere başlanmak üzere, bu Kanunun uygulama esaslarını belirleyecek tüzük çalışmalarının sonuçlanması beklenmektedir.

DSİ tarafından 2006 yılında 69 bin hektar, 2007 yılında ise 46 bin hektar ilave saha işletmeye açılmıştır. Ancak, 2006 yılında 47 bin hektar ve 2007 yılında 81 bin hektar sulama sahasında, su kaynağı yetersizliği nedeniyle sulama yapılamamıştır. Bu durum, su tasarrufu sağlayan sulama tekniklerinin yaygınlaştırılması yanında, sulama suyu kullanım tarifelerinin fiilen kullanılan su miktarıyla orantılı şekilde fiyatlandırılmasına yönelik çalışmaların yapılması suretiyle, su tüketiminde etkinliğin artırılması gereğini öne çıkarmaktadır.

DSİ'nin 2008 yılı yatırım programında mevcut proje paketinin ortalama tamamlanma süresi 27 yıl iken, yıl içinde ağırlıklı olarak GAP Eylem Planı kapsamında yapılan ek ödenek tahsisatları sonucunda bu süre 15 yıla indirilmiştir.

Diğer yandan, sulamaya ayrılan kaynakların çeşitlendirilerek artırılması çalışmaları çerçevesinde 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yapılması Hakkındaki Kanunda 2008 yılı Mayıs ayında 5762 sayılı Kanunla yapılan düzenlemeler sonucunda, Manyas Ovası Sağ Sahil Sulaması projesinin yap-işlet-devret modeli ile gerçekleştirilmesi çalışmalarının 2008 yılında sonuçlanması beklenmektedir.

Dünyada yaşanan küresel ısınmanın neden olduğu iklim değişikliği ve olası kuraklıkların ülkemizdeki etkilerini azaltmak ve bu konuda alınacak tedbirleri belirlemek amacıyla yapılacak çalışmalarda görev, yetki ve sorumluluklar ile ilgili olarak 2007/12477 sayılı Tarımsal Kuraklıkla Mücadele ile Kuraklık Yönetimi Çalışmalarına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Karar Ağustos 2007'de yürürlüğe girmiş, Tarımsal Kuraklıkla Mücadele Stratejisi ve Eylem Planı hazırlanmış ve çalışmalara başlanmıştır.

Bitkisel Üretim

Günümüzde tüm dünyada etkisini gösteren iklim değişikliği ve özellikle kuraklık gibi dışsal faktörler sonucu, tarım sektörü katma değerinde ağırlıklı paya sahip olan bitkisel üretimde meydana gelen reelte kayıpları büyümeyi doğrudan etkilemektedir.

Sektörün çok parçalı ve küçük ölçekli işletme ile etkin olmayan örgütlenme yapısı, verimliliğin ve üretici gelir düzeyinin yükselmesini engellemektedir. Bu çerçevede, bitkisel üretimde verimlilik ve kaliteyi artırmak amacıyla, genetik potansiyeli yüksek ve üstün vasıflı bitki çeşitlerine ait her türlü çoğaltım materyalinin standartlara uygun, zamanında, uygun fiyatlarla ve yurtiçi üretimle karşılanması hususu önemini korumaktadır.

Organik tarım alanlarının toplam tarım alanları içerisindeki payının artırılması ve bu konudaki mevzuatın AB mevzuatı ile uyumlu hale getirilmesi çalışmaları devam etmektedir. Ancak, sektörde kontrol ve denetim faaliyetlerine ağırlık verilerek bu hizmetlerin geliştirilmesi gerekmektedir.

Farklı ekolojik tarım bölgelerine ve buna bağlı olarak zengin gen kaynaklarına sahip olan ülkemizde, bitki hastalık ve zararlılarına karşı özellikle entegre mücadele anlayışı benimsenerek, hava, toprak ve su kirliliğinin önlenmesi, ilaç kalıntısı olmayan ürünlerin elde edilmesi ve kamu-üretici işbirliğinin geliştirilmesi önemini korumaktadır.

Yükselen petrol fiyatlarına paralel olarak, biyoyakıt üretiminde kullanılan tarımsal hammadde talebinin uluslararası piyasalarda artması, başta yağlı tohumlar ve hububat olmak üzere tarımsal ürünlerde arz-talep dengesizliklerine yol açarak fiyatların aşırı yükselmesine neden olmakta ve gıda güvencesini tehdit etmektedir.

Hayvancılık

Ülkemizde birim hayvan başına elde edilen verim düşük olup, hayvancılığın gelişmiş olduğu ülkelerde, sığır karkas ağırlığı ortalama 270-280 kg dolayında iken ülkemizde 200-215 kg; sığır başına süt verimi ise söz konusu ülkelerde 5-6 bin kg/laktasyon iken ülkemizde 2-2,5 bin kg/laktasyon düzeyindedir.

2007 yılı istatistiklerine göre, ülkemizdeki yaklaşık 11 milyon baş sığır mevcudunun yüzde 40,5'i kültür melezi sığırları, yüzde 29,9'u ise saf kültür ırkı sığırlarından oluşmaktadır. Toplam 25,5 milyon baş koyunun, yüzde 96'sını verimi görece düşük olan yerli koyunlar oluşturmaktadır. Hayvan ıslahı ve nitelikli damızlık sığır elde edilebilmesi amacıyla, 2007 yılında yaklaşık 2 milyon baş sığır suni tohumlama metoduyla tohumlanmıştır. Suni tohumlama ve suni tohumlama yoluyla elde edilen buzağılar için yapılan destekleme ödemelerinin destekleme kapsamından çıkartılması nedeniyle 2008 yılında suni tohumlama sayısında bir önceki yıla göre önemli miktarda azalma görülmektedir. 2008 yılı Eylül ayı itibarıyla suni tohumlama sayısı 1,2 milyon olup, yıl sonunda 1,5 milyon düzeyinde gerçekleşmesi beklenmektedir.

Büyükbaş ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinde karlılığı etkileyen en önemli unsur olan kaliteli kaba yem arzı yetersiz olup, yem bitkilerinin miktar, kalite ve çeşit bakımından geliştirilmesi ve üretimlerinin artırılması, sektör açısından önemini korumaktadır.

Hayvan hastalıkları ve zararlılarının olumsuz etkilerinin azaltılması yönündeki çalışmalarda, hayvancılık işletmeleri bazında koruyucu önlemlerin alınması önem arz ederken, ülke şartlarına uygun aşı, ilaç ve serum üretimlerinin miktar ve kalitesinin iyileştirilmesi ihtiyacı devam etmektedir.

Bu çerçevede, AB Mali İşbirliği kapsamında 2007 yılında uygulamaya konulan Sınır Kontrol Noktalarının Yeniden Yapılandırılması Projesi ile Kuduz Hastalığının Kontrolü Projesinin 2009 yılı sonunda tamamlanması beklenmektedir. Bunun yanı sıra, 2009 yılında da AB Mali İşbirliği kapsamında Koyun ve Keçilerin Küpelenmesi ve Aşılması Projesi başlatılacaktır.

Su Ürünleri

Zengin su kaynaklarının varlığına karşın, kaynakların etkin kullanılmaması, örgütlenmedeki yetersizlik, Ar-Ge faaliyetlerinin ihtiyaçlar doğrultusunda gerçekleştirilememesi, çevresel sorunlar ve kurumsal altyapı eksiklikleri, sektörün önemli sorunları olmaya devam etmektedir.

Su ürünleri üretimi, 2007 yılında yüzde 17'lik artışla 772 bin ton olarak gerçekleşmiş olup, toplam üretimin yüzde 82'si avcılık faaliyeti ile sağlanmıştır. Yetiştiricilikte uygulanmakta olan desteklerle önemli artışlar sağlanmıştır. Ancak, 2006 yılında 2872 sayılı Çevre Kanununda yapılan değişiklikle denizlerdeki balık çiftliklerinin kurulabileceği alanlara ilişkin getirilen düzenlemeler, söz konusu artışın ekonomik ve çevresel sürdürülebilirliğinin sağlanması için sektörün gelişimiyle ilgili mekansal planlamanın gerekliliğini ortaya koymaktadır.

AB müktesebatına uyum gerekleri de gözetilerek hazırlanan koruma-kontrol hizmetlerinin etkinleştirilmesi, sürdürülebilir balıkçılığın sağlanması ve pazar şartlarına uygun, kaliteli üretim yapılması yönündeki tedbirleri kapsayan Su Ürünleri Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı TBMM'nin gündeminde bulunmaktadır. Ayrıca, karaya çıkış noktalarında kontroller yapılması amacıyla 33 balıkçı barınağında ofisler kurulmuş olup, kontrollerin etkinliğini artırmak amacıyla uzaktan algılama yönteminin kullanıldığı gemi izleme sisteminin yaygınlaştırılması ile av faaliyetlerinin kayıt altına alınmasını hedefleyen altyapı çalışmalarına devam edilmektedir. Bununla birlikte, etkin kaynak yönetiminin temeli olan stoklara ilişkin bilgilerin elde edilmesi amacıyla, AB Mali İşbirliği kapsamında yürütülen proje ile ülkemizde stok değerlendirme sisteminin kurulmasına yönelik özellikle insan kaynaklarının geliştirilmesi çalışmaları sürdürülmektedir.

Balıkçılık sektörünün en önemli altyapı ihtiyacı olan balıkçı barınakları sayıca fazla olmakla birlikte üstyapılardaki yetersizlik nedeniyle nitelik açısından istenilen düzeyde değildir. Ayrıca, söz konusu yapıların kullanımlarının ve yatırım ihtiyaçlarının programlanması amacıyla mevcut durum ve ihtiyaç tespiti yapılması önem arz etmektedir.

Ormancılık

Toplam sahası 21,2 milyon hektar olan ormanlarımızın biyolojik çeşitlilik, su ve yaban hayatı gözetilerek yaklaşık yüzde 4'ü korumaya alınırken, dünyada bu oran yüzde 11 civarındadır. 2007 yılında yapılan 61 bin hektarlık ilave ile birlikte planlı dönemde toplam 2,66 milyon hektar yeşil kuşak, endüstriyel ve toprak muhafaza amaçlı ağaçlandırma gerçekleştirilmiştir. Diğer taraftan, 2007 yılında yanan 11.665 hektar ve 2008 yılı Eylül ayı itibarıyla yanan 29.102 hektarlık alanla birlikte planlı dönemde toplam 579.744 hektar orman alanı yangınlarla tahrip olmuştur.

Orman kadastro çalışmasının tamamlanamaması, korunan alanların azlığı, orman bakım çalışmalarının yetersizliği, uzmanlaşmaya gereken ağırlığın verilmemesi, orman yolları ve yangınlarla mücadele ile ilgili mevcut altyapının yetersizliği, işçi sağlığı ve iş ortamının iyileştirilmesine yönelik düzenleme ve çalışmaların eksikliği sektörün temel sorunları olmaya devam etmektedir.

Tarım Destekleri

2001 yılında ülke genelinde uygulamaya konulan Doğrudan Gelir Desteği (DGD) ödemeleri programı ile 2007 yılında 16,2 milyon hektar alan kayıt altına alınarak yaklaşık 2,6 milyon çiftçiye ödeme yapılmıştır. DGD uygulaması ile birlikte geliştirilen kayıt ve izleme/kontrol sistemi kapsamında, 2004 yılından itibaren aralıklarla başlatılan organik tarım, toprak analizi, Çevre Amaçlı Tarım Alanlarının Korunması (ÇATAK), sertifikalı tohum ve fidan kullanımı gibi şartlı, mazot ve gübre ödemeleri gibi şartsız alan bazlı ödemeler üretimi yönlendirme amacıyla kullanılmaya başlanmıştır.

DGD ödemeleri dahil alan bazlı ödemelerin destekleme bütçesi içerisindeki payı, 2004 yılında yüzde 80 iken, bu oran 2008 yılında yüzde 35 olarak gerçekleşmiştir. DGD ödemelerinin kaldırılması öngörülen 2009 yılında, alan bazlı ödemelerin, destekleme bütçesinin yaklaşık yüzde 28'ini oluşturacağı tahmin edilmektedir. DGD ödemeleri dışında alan bazlı ödemelerin diğer önemli kalemini oluşturan mazot ve gübre ödemeleri, alan bazlı ödemeler içerisinde 2005 yılında yaklaşık yüzde 30'luk bir paya sahipken, aynı oranın 2008 yılında yüzde 41, 2009 yılında ise yüzde 86 olacağı beklenmektedir.

Ürün bazlı olarak uygulanmakta olan ve "prim" olarak da adlandırılan, fark ödemesi desteklemeleri, arz açığı olan yağlı tohumlar ile çay ve 2005 yılından itibaren hububata uygulanmakta olup 2009 yılından itibaren bakliyat da kapsama alınacaktır. 2004 yılında destekleme bütçesinde yüzde 11'lik bir paya sahip olan fark ödemesi desteklemelerinin, 2008 yılında bütçenin yüzde 32, 2009 yılında ise yüzde 38'ini oluşturacağı tahmin edilmektedir.

2000 yılından itibaren 2000/467 ve 2005/8503 sayılı Bakanlar Kurulu Kararlarıyla beşer yıllık dönemler itibarıyla ağırlıklı olarak anaç, suni tohumlama sonucu doğan buzağı, yem bitkileri ödemeleri ile süt teşvik primlerinden oluşan hayvancılık desteklemeleri, 2004 yılında destekleme bütçesinde yüzde 7'lik bir paya sahipken bu oranın 2008 yılında yüzde 20 olacağı tahmin edilmektedir. Hayvancılık desteklemeleri, 2008/13489 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yıllık olarak değiştirilmiş ve uygulama araçlarından yem bitkileri destekleme ödemeleri ile süt teşvik primleri değişmezken, anaç hayvan başına ödeme ile kayıtlı olma ve hastalıktan ari olma durumlarında ek ödeme uygulamaları öngörülmüştür. Söz konusu değişiklik sonrası 2009 yılı bütçesinde hayvancılık desteklemeleri için yüzde 24'lük bir pay ayrılmıştır.

AB Kırsal Kalkınma Politikalarının uygulanmasına yönelik kapasite oluşturulması amacıyla, "Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı" adı altında yürütülen, gerçek ve tüzel kişilerin, tarım ürünlerinin işlenmesi, değerlendirilmesi ve pazarlanması konularındaki tarımsal yatırımlarının desteklenmesine ilişkin 2006 yılında başlatılan uygulama sürdürülmektedir. Bu uygulamaların destekleme bütçesindeki payı 2007 yılında yüzde 1,44 iken, bu oran, 2009 yılında AB Mali İşbirliği kapsamında yürütülecek olan kırsal kalkınma destekleri için katkı payı da dahil yüzde 5,40 olması öngörülmüştür. Söz konusu uygulamanın, bölgesel özellikleri dikkate alacak şekilde farklılaştırılması ihtiyacı bulunurken, önümüzdeki dönem AB Mali İşbirliği kapsamında finansman desteği sağlanacak olan benzer nitelikli uygulama ile tamamlayıcılığının gözetilmesi önem arz etmektedir.

5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu uyarınca, üreticilerin sigorta primlerini destekleme uygulaması 2006 yılında başlamıştır. Uygulama kapsamında, 2008 yılında dolu, don ve hayvan hayatı konuları başta olmak üzere, teminat altına alınacak risklerle

ilgili Eylül ayı itibarıyla toplam 242 bin poliçe kesilmiş olup, 55 milyon TL destek sağlanmıştır. 2009 yılında ise 90 Milyon TL'lik bir kaynak ayrılmıştır. Tarım Stratejisi Belgesinde (2006-2010) de ifade edildiği üzere, tarım sigortasının geliştirilmesi amacıyla başlangıçta uygulanması öngörülen sigorta prim destek ödemeleri için giderek artan oranda kaynak ayrılmaktadır. Sigorta sisteminin belirli bir derinlik kazanması için gerekli görülen prim desteklerinin, sistemin sürdürülebilirliği için aşamalı olarak azaltılması gerekmektedir.

TABLO:IV. 27- Tarım Destekleme Bütçesinin Dağılımı (1)

	2004	2005	2006	2007	2008 (2)	2009 (3)
Alan Bazlı Tarımsal Destekleme Ödemeleri	2 480	2 353	2 653	2 525	2 063	1 533
DGD	2 125	1 673	2 653	1 640	1 140	0
Alan Bazlı Ek Ödeme (Org. Tarım, İyi Tarım, Toprak Analizi) (4)				10		34
Mazot	355	410	0	480	492	583
Gübre	0	270	0	345	352	737
Sertifikalı Tohum ve Fidan Kullanımı				50	79	132
Çevre Amaçlı Tarım Alanlarının Korunması (ÇATAK) (5)						7,5
Tütün alternatif ürün ödemesi						40
Fark Ödemesi Destekleme Hizmetleri	334	897	1 292	1 797	1 848	2 078
Arz Açığı Olan Ürünlere Ödemeler (6)	294	622	1 085	1 273	1 135	1 081
Hububat	0	205	120	435	610	795
Çay	40	70	87	89	103	136
Bakliyat (Kuru Fasulye, Nohut, Mercimek)						66
Hayvancılık Destek Ödemeleri	209	345	661	741	1 158	1 314
Kırsal Kalkınma Amaçlı Tarımsal Dest.	0	0	0	80	128	297
Tarım Sigortası Destekleme Hizmetleri	0	0	2	40	55	90
Telafi Edici Ödemeler	0	56	67	79	80	94
Patates Siğili Desteği	0	13	14	23	24	24
Çay Budama Tazminatı ve Masrafları	0	43	53	56	56	70
Kuraklık Desteği				266	535	
Diğer Tarımsal Amaçlı Destekler	61	57	72	26	44	94
TOPLAM	3 084	3 708	4 747	5 555	5 911	5 500

(1) 2004-2005-2006-2007 yılları Tarım ve Köyşleri Bakanlığı bütçesi kesin hesap verileridir.

(2) Gerçekleşme Tahmini

(3) Program

(4) 2005 ve 2006 yıllarında DGD ödemelerine dahildir. 2007 ve 2008 yıllarında alan bazlı ödemelerde "iyi tarım uygulamaları" desteği yoktur.

(5) 2007 ve 2008 yıllarında sadece Tarım Reformu Uygulama Projesi içindedir.

(6) Kütlü pamuk, zeytinyağı, ayçiçeği, soya fasulyesi, kanola, aspir ve dane mısra verilmektedir.

2007 yılında olduğu gibi 2008 yılı ilkbahar döneminde Türkiye’de meydana gelen kuraklık nedeniyle 2008/13881 sayılı Karar kapsamında, zarar gören çiftçilere kuraklık desteği ödenmesi ve bu çiftçilerin T.C. Ziraat Bankası A.Ş. ile Tarım Kredi Kooperatiflerine olan tarımsal kredi borçlarının ertelenmesi kararlaştırılmıştır. Bu çerçevede, 36 ilde ürünleri yüzde 30 ve üzeri zarar gördüğü tespit edilen çiftçi kayıt sistemine kayıtlı çiftçilere, buğday, arpa, mercimek, nohut, fiğ, burçak ve mürdümük için kuraklık desteği olarak, toplam 535 Milyon TL ödenmesi öngörülmüştür.

2007/11854 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü (TMO) tarafından yapılan fındık destekleme uygulamasının, uluslararası piyasalarda rekabet edebilirliği iyileştirecek şekilde gerçekleştirilmesi ve ruhsatsız fındık alanlarının alternatif ürün ekimlerine yönlendirilmesi önemini korumaktadır.

İhracatta rekabet gücünün artırılması amacıyla ihracat sübvansiyonlarının katma değeri yüksek, markalı ve nihai tüketiciye yönelik ürünlere yönlendirilmesi ve kıt kamu kaynaklarının etkin kullanılması ihtiyacı devam etmektedir. Geçmiş dönem ihracat sübvansiyonları uygulamalarında karşılaşılan ve ilgili ürün piyasalarında yaşanan yapısal sorunlara süreklilik kazandıracak şekilde ortaya çıkan olumsuz durumun, üretime ilişkin tedbirlerle çözüme kavuşturulması ihtiyacı devam etmektedir.

AB’ye katılım sürecinin gerekleri, piyasalarda rekabetin tesisi ve sektörde sürdürülebilirliğin sağlanması konuları dikkate alındığında, tarım desteklerinde program çeşitliliği ve bütçe içerisindeki ağırlıkları bağlamında yapılmakta olan değişiklikler, mevcut politika çerçevesi öngörülleri ile uygulamalar arasındaki dengesizliklerin giderilmesi ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır.

Tarımsal ürün fiyatları, 2006 yılında ortalama yüzde 7,6 azalırken, 2007 yılında ortalama yüzde 20,8 oranında artmıştır.

TABLO:IV. 28- Bazı Tarımsal Ürünlerin Başlangıç Alım Fiyatları*

	(Fiyatlar, TL/Ton)			(Yüzde Değişim)		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007
1. Buğday (Ekmeklik) (1)	350	375	425	-5,5	7,1	13,3
2. Arpa (Beyaz) (1)	248	265	320	-6,1	6,9	20,8
3. Mısır (1) (2)	260	-	-	-21,7	-	-
4. Şeker Pancarı	106	90	100	6,7	-15,0	11,4
5. Fındık	7 450	4 000	5 150	47,5	-46,3	28,8
6. Haşhaş Kapsülü	1 750	1 850	2 000	4,2	5,7	8,1
7. Çay	515	570	640	12,0	10,7	12,3

* Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri avans fiyat uygulamasına geçtiklerinden birliklerin aldıkları ürünler tabloda yer almamaktadır.

(1) Destekleme primleri hariçtir.

(2) 2006 yılında başlangıç alım fiyatı açıklanmamıştır.

TABLO:IV. 29- Tarımsal Ürün Fiyatlarındaki Gelişmeler

Ürünler	(Ortalama Alım Fiyatları, TL/Ton)			(Yüzde Değişim)		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007
1. Buğday	332	350	401	-5,4	5,6	14,6
2. Arpa	250	258	309	-4,6	3,3	19,9
3. Çavdar	235	241	283	7,3	2,8	17,3
4. Mısır	242	-	-	-24,1	-	-
5. Yulaf	247	258	-	-	4,4	-
6. Pamuk (1)	775	843	979	-14,4	8,8	16,0
7. Şeker Pancarı	103	90	100	-4,0	-13,0	11,4
8. Ayçiçeği	487	525	869	-5,5	7,9	65,5
9. Fındık	7 187	3 953	5 015	42,7	-45,0	26,9
10. Kuru İncir	1 808	2 198	3 069	-1,0	21,6	39,6
11. Çekirdeksiz K. Üzüm	1 399	1 402	1 706	18,5	0,2	21,6
12. Zeytinyağı	5 758	4 449	4 269	60,9	-22,7	-4,1
13. Tiftik (1)	3 094	3 920	4 790	7,8	26,7	22,2
14. Antepfıstığı	9 602	5 375	6 647	45,7	-44,0	23,7
15. Soya Fasulyesi	315	490	648	-35,6	55,5	32,3
16. Haşhaş Kapsülü	1 730	1 850	2 021	9,6	6,9	9,2
17. Çeltik	649	640	660	-7,0	-1,3	3,1
18. Yaş Koza (1)	2 478	1 208	1 277	-17,7	-51,2	5,8
19. Çöplü Kırmızıbiber	3 200	3 806	751	27,8	18,9	-80,3
20. Zeytin	2 323	2 169	2 394	-3,4	-6,6	10,4
21. Gülçiçeği	2 110	1 266	1 498	-0,7	-40,0	18,3
22. Kırmızı Mercimek	-	605	1 000	-	-	65,2
23. Çay	515	570	640	12,0	10,7	12,2
24. Yaş Üzüm	215	273	226	-3,7	26,8	-17,1
25. Kuru Kayısı	1 932	-	-	-39,3	-	-
26. Çekirdekli Kuru Üzüm	707	-	-	-	-	-
27. Siirt Fıstığı	542	-	-	-	-	-
28. Kuru Fasulye	1 336	-	-	-	-	-
29. Nohut	1 289	-	-	-	-	-
30. Taze Kayısı	154	362	524	-	134,4	44,7
31. Taze Şeftali	189	472	799	-	150,0	69,3

(1) Destekleme primleri hariçtir.

TABLO:IV. 30- Alım Miktarları ve Üreticilere Yapılan Ödemeler

Ürünler	Alım Miktarı (Bin Ton)			Üreticilere Yapılan Ödemeler (Cari Fiyatlarla, Bin TL)		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007
1. Buğday	4 320	1 456	122	1 432 269	509 770	48 946
2. Arpa	799	725	3	199 616	187 050	860
3. Çavdar	11	6	0	2 575	1 518	13
4. Mısır	655	0	0	158 254	0	0
5. Yulaf	5	2	0	1 194	552	0
6. Pamuk	260	264	210	201 767	222 992	205 779
7. Şeker Pancarı (1)	9 603	6 688	6 880	989 409	599 589	687 256
8. Ayçiçeği	530	491	173	257 966	257 835	150 566
9. Fındık *	51	202	5	366 485	799 273	24 070
10. Kuru İncir	5	6	2	9 643	12 917	7 058
11. Çekirdeksiz K. Üzüm	41	37	30	57 205	52 316	51 000
12. Zeytinyağı	16	11	3	89 699	50 578	11 525
13. Tiftik	0,2	0,2	0,2	560	737	958
14. Antepfıstığı	0,2	0	0	1 978	81	226
15. Soya Fasulyesi	9	15	8	2 753	7 526	5 119
16. Haşhaş Kapsülü	13	27	9	21 788	50 770	17 732
17. Çeltik	12	87	33	7 615	55 816	22 074
18. Yaş Koza	0,2	0,1	0,1	396	153	158
19. Çöplü Kırmızıbiber	0	0	0	1 270	126	296
20. Zeytin	50	28	31	116 092	60 764	73 741
21. Gülçiçeği	3	3	3	6 009	3 390	4 000
22. Kırmızı Mercimek	0	0,2	0,1	0	125	68
23. Çay	604	627	659	310 834	357 507	421 760
24. Yaş Üzüm	2	1	3	372	217	654
25. Kuru Kayısı	0,5	0	0	1 002	0	0
26. Çekirdekli K. Üzüm	0	0	0	186	0	0
27. Siirt Fıstığı	0,3	0	0	179	0	0
28. Kuru Fasulye	1	0	0	1 355	0	0
29. Nohut	0,2	0	0	286	0	0
30. Taze Kayısı	0,4	0,2	0,0	59	59	11
31. Taze Şeftali	0,5	0,3	0,1	93	154	111
TOPLAM				4 238 910	3 231 814	1 733 981

* 2007 yılında sadece TMO fındık alımı yapmıştır.

(1) Alım bedelini göstermektedir. Bu tutarın yaklaşık yüzde 40'ı cari yılda, yüzde 60'ı bir sonraki yılda ödenmektedir.

Gıda Mevzuatı, Uygulamalar ve Sektörel Düzenlemeler

AB tarama süreci sonunda "Gıda Güvenliği, Hayvan ve Bitki Sağlığı" Faslında müzakere açılış kriterlerinin sağlanmasına yönelik müktesebat uyum çalışmaları kapsamında gıda, yem, gıda hijyeni, veterinerlik hizmetleri ve hayvan refahı ile bitki sağlığı konularına ilişkin mevzuat çalışmaları henüz sonuçlandırılmamıştır.

AB müktesebatına uyum da göz önüne alınarak, gıda güvenliği, hayvan ve bitki sağlığı konularındaki mevzuatta yer alan kontrol ve denetim hükümlerindeki ilgili düzenlemelerin tek elden yürütülmesi önem arz etmektedir. Bu kapsamda, yerel yönetimlere ilişkin 5216 sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu, 5393 sayılı Belediyeler Kanunu ile 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunundaki düzenlemeler sonrası ortaya çıkan kontrol ve denetim hizmetlerine ilişkin yetki ve mevzuat karmaşasının, "Gıda Güvenliği, Hayvan ve Bitki Sağlığı" Faslında müzakere açılış kriterlerinin sağlanmasına yönelik yapılacak yasal düzenlemelerle çözüme kavuşturulması beklenmektedir.

Gıda kontrol altyapısının iyileştirilmesine yönelik Ulusal Referans Laboratuvarı kurulması, risk analiz sistemi ve gıda güvenliği bilgi ağı oluşturulması çalışmalarına devam edilmiş olup, Ulusal Referans Laboratuvarının kuruluşu 2008 yılı sonunda tamamlanacaktır.

Şeker sektöründe, 2009 yılı sonuna kadar tamamlanması öngörülen özelleştirme süreci dikkate alınarak, kamuya ait şeker fabrikalarının yatırım öncelikleri ve yeniden yapılandırma ihtiyaçlarının belirlenmesi önem arz etmektedir.

TABLO:IV. 31- Tarım Sektöründe Seçilmiş Göstergeler

	2005	2006	2007	2008 (1)	2009 (2)
DSİ Tarafından İnşa Edilen Sulama Alanı (Net Kümülatif, Milyon ha)	2,46	2,53	2,57	2,66	2,75
Tarım Reformu Genel Müdürlüğü Arazi Toplulaştırma Faaliyeti (Kümülatif, Milyon ha)	0,16	0,18	0,22	0,24	0,30
Sertifikalı Hububat (Buğday-Arpa) Tohumu Kullanım Oranı (Yüzde)	22,9	27,0	24,2	24,7	24,7
Organik Tarım Olarak Yetiştiricilik Yapılan Kültür Alanları (Bin ha)	93	100	124	127	130
Melez ve Kültür Irkı Sığır Varlığının Toplam Sığır Varlığına Oranı (Yüzde)	65,5	68,7	70,3	71,5	73,0
Endüstriyel ve Toprak Muhafaza Ağaçlandırmaları (Kümülatif, Milyon ha)	2,52	2,60	2,66	2,72	2,77
Devlet Destekli Tarım Sigortaları Poliçe Sayısı (Bin adet)	-	12,3	219	300	400

Kaynak: TKB, ÇOB, DPT, DSİ, Tarım Reformu Gn. Md.

(1) Gerçekleşme Tahmini

(2) Tahmin

2. Temel Amaç ve Hedefler

Tarım politikalarında, gıda güvencesinin sağlanması çerçevesinde, artan nüfusun yeterli ve dengeli beslenmesi ile kaliteli ve güvenli gıdaya ulaşması; ekonomik, sosyal ve çevresel açıdan sürdürülebilir, örgütlü, rekabet gücü yüksek ve AB ile uyumlu bir tarımsal yapının oluşturulması; doğal kaynakların etkin kullanılması ve geliştirilmesi temel amaçtır. AB'ye katılım sürecinde kurumsal ve idari yapılarda gerekli dönüşüme öncelik verilecektir.

Tarımsal istatistiki verilere dair nitelik ve nicelik sorunları giderilecek, tarım politikalarının yürütülmesine ilişkin bilgi altyapısı ile idari yapı geliştirilecektir.

Gıda işletmelerinin, AB'ye üyelik sonrası Birlik içi rekabete hazırlanması için, katılım sürecinde müktesebata uyumuna ve modernizasyonuna yönelik strateji geliştirilerek bir uyum programı oluşturulacaktır.

Su ürünleri sektöründe, idari yapının güçlendirilmesine, avcılık üretiminde kaynak yönetiminin etkinleştirilmesine, yetiştiricilikte çevreyle uyumlu üretimin gerçekleştirilmesine ve alternatif türlerin geliştirilmesine öncelik verilecektir.

3. Politika Öncelikleri ve Tedbirler

Öncelik / Tedbir	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Süre	Yapılacak İşlem ve Açıklama
Öncelik 50. Tarım sektöründe kurumsal ve idari yapılarda gerekli dönüşüme öncelik verilecektir.				
Tedbir 94. Tarım ve Köyişleri Bakanlığının kuruluş ve görevleri hakkındaki KHK günümüz şartlarına uygun olarak gözden geçirilerek kanun şeklinde çıkarılacaktır.	Tarım ve Köyişleri Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, DPT, Hazine Müsteşarlığı, DTM, TOBB, TZOB	Aralık Sonu	AB müktesebatına uyumun gerektirdiği işlevsel örgütlenme, toprak koruma ve arazi kullanımı ile tarımsal araştırma-geliştirme ve yayım hizmetlerini bütüncül yürütme konularının da göz önüne alınacağı Kanun Tasarısı ilgili kurum ve kuruluş görüşleri alınarak TBMM'ye sevk edilecektir.
Tedbir 95. TİGEM için yeniden yapılandırma ve faaliyet programlaması yapılacaktır.	Tarım ve Köyişleri Bakanlığı	DPT, Hazine Müsteşarlığı, TİGEM	Aralık Sonu	TİGEM işletmelerinin, özel sektör faaliyetlerinin bulunmadığı veya kısıtlı faaliyetlerde bulunduğu alanlara yönlendirilmesi ile bu amaca katkıda bulunmayan işletmelerin özel sektöre kullandırılmasına ilişkin bir strateji hazırlanacaktır.
Tedbir 96. 4572 Sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkındaki Kanunda değişiklik yapılacaktır.	Sanayi ve Ticaret Bakanlığı	Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, DPT, Hazine Müsteşarlığı	Mart Sonu	Birliklerin sürdürülebilir mali ve idari yapılara sahip olması ve rasyonel bir finansman modeli oluşturulması yönünde düzenlemelerin yapılması ve 4572 sayılı kanunda yeniden yapılandırma dönemi ile ilgili olarak yer alan geçici maddelerin kaldırılması amacıyla bu kanunda değişiklik yapan bir Kanun Tasarısı tamamlanarak TBMM'ye sevk edilecektir.

Öncelik 51. Tarım destekleme politikaları, AB'ye katılım sürecinin gerekleri de göz önüne alınarak, üretimde verimliliği artırmaya yönelik olarak düzenlenecektir.				
Tedbir 97. Tarım destekleme politikaları, AB'ye katılım sürecinin gerekleri de göz önüne alınarak, üretimde etkinlik, verimlilik ve kaliteyi artırmaya yönelik olarak düzenlenecektir.	Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı, DPT, Hazine Müsteşarlığı, DTM	Aralık Sonu	AB'ye katılım sürecinin gerekleri de göz önüne alınarak nihai hedefin işletme temelli desteklemelerin olacağı, idare ve kontrolünün alan bazı yapılabileceği altyapının geliştirilmesi, hayvancılıkta yapısal dönüşümü sağlayacak kayıtlılık ve hayvan varlığının saf kültür ırkı lehine dönüştürülerek verimlilik ve kalite artışının sağlanması konularında öngörülebilirliği artıracak takvimlendirmeyi de içeren bir strateji hazırlanacaktır.
Tedbir 98. Fındık ürünü desteklemesine ilişkin uygulama rasyonel hale getirilecektir.	Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı	DPT, Hazine Müsteşarlığı, DTM, TMO	Aralık Sonu	Sektörün uluslararası piyasalarda rekabet edebilirliğini iyileştirmek ve desteklemeye ilişkin kamu harcamalarındaki etkinliği artırmak amacıyla, fındık destekleme uygulamasının, alan bazlı gelir desteği şeklinde yürütülmesine yönelik teknik çalışmalar tamamlanarak uygulama başlatılacaktır.
Tedbir 99. Mevcut düşük faizli tarımsal kredi uygulamasının etkinliğini artıracak şekilde yeniden yapılandırılmasına yönelik bir çalışma gerçekleştirilecektir.	Hazine Müsteşarlığı	Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, DPT	Haziran Sonu	Faiz destekli tarımsal kredilerin kullanımında kırsal kalkınma yatırımlarının desteklenmesi programı ile tamamlayıcılığın sağlanması ve tarımsal kredi piyasasında özel sektör bankacılığının etkinliğinin artırılması suretiyle tarımsal kredi kullanımının yaygınlaştırılmasına yönelik bir çalışma gerçekleştirilecektir.
Tedbir 100. Tarım Satış Kooperatif ve Birliklerine sağlanan kredi desteği rasyonel hale getirilecektir.	Hazine Müsteşarlığı	Maliye Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, DPT, DTM, TCMB, TCZB	Eylül Sonu	Tarım Satış Kooperatif ve Birliklerine, Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonundan doğrudan kredi verilmesi yerine bankacılık sistemi üzerine kurulacak bir faiz gelir kaybı modeli yoluyla destek sağlanması amacıyla ilgili yasa ve kararlarda gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Öncelik 52. Kamunun, bitki ve hayvan sağlığı ile gıda güvenliği konularında sunduğu hizmetlerin bütüncül bir çerçevede yürütülmesi esas alınacaktır.				
Tedbir 101. Gıda, yem, gıda hijyeni ve veteriner hizmetleri ile bitki sağlığına ilişkin yasal düzenlemeler tamamlanacaktır.	Tarım ve Köyişleri Bakanlığı	Sağlık Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, DPT, DTM, Gümrük Müsteşarlığı, TAPDK	Aralık Sonu	Kamunun, AB müzakere sürecinin gereklerini de içerecek şekilde, bitki ve hayvan sağlığı ile gıda güvenliği konularında sunduğu hizmetlerin bütüncül bir çerçevede yürütülmesi ile denetim ve kontrol hizmetlerinde yerel idarelerle işbölümünün sağlanmasını teminen hazırlanmakta olan kanun tasarıları, kurum görüşlerinin değerlendirilmesini müteakip, TBMM'ye sevk edilecektir.
Öncelik 53. Sektörde rekabet edebilirliğin artırılması amacıyla tarım ürün piyasaları güçlendirilecektir.				
Tedbir 102. Tarım havzaları belirlenecektir.	Tarım ve Köyişleri Bakanlığı	Çevre ve Orman Bakanlığı, DPT	Aralık Sonu	Tarımsal üretim politikalarının, ekolojik dengenin gözetilerek olumsuz çevresel etkilerin en aza indirildiği bir çerçevede havza temelinde yürütülmesini teminen tarımsal havzaların belirlenmesine ilişkin çalışmalar sonuçlandırılarak bir strateji belgesi hazırlanacaktır.
Tedbir 103. Alkol ve Alkollü İçki Kanunu çıkarılacaktır.	TAPDK	Maliye Bakanlığı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı	Aralık Sonu	AB Şarap Ortak Piyasa Düzeni normlarına uyum sağlanması amacıyla Alkol ve Alkollü İçki Kanunu çıkarılacaktır.
Öncelik 54. Toprak ve su kaynaklarının etkin kullanımı esas alınacaktır.				
Tedbir 104. Sulama Birlikleri Kanunu çıkarılacaktır.	Çevre ve Orman Bakanlığı	DSİ	Haziran Sonu	Su kaynaklarının etkin kullanımını sağlamak için katılımcı su kullanım yönetiminin önündeki mevzuat boşluklarını gidermek amacıyla Sulama Birlikleri Kanunu Tasarısı Taslağı TBMM'ye sevk edilecektir.
Tedbir 105. Tarım arazilerinin miras yoluyla parçalanmasının önlenmesine yönelik olarak ilgili kanunlarda değişiklik yapan bir kanun değişikliği yapılacaktır.	Başbakanlık	Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı	Aralık Sonu	Tarım arazilerinin miras yoluyla parçalanmasının önlenmesine yönelik olarak, Türk Medeni Kanununun " Tarımsal İşletmeler" başlıklı maddeleri ile 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunundaki tarımsal işletmelerin minimum büyüklüklerinin belirlenmesi konularında değişiklik yapan "5403 sayılı Toprak

				Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu ile Medeni Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun Tasarısı Taslağı" ilgili kuruluşlarla uzlaşma sağlanarak TBMM'ye sevk edilecektir.
Öncelik 55. Ormanlık faaliyetlerinde, özellikle ekosistemin etkin korunması gözetilirken; yangınla mücadele ve ağaçlandırma çalışmaları sürdürülecektir.				
Tedbir 106. Ormanlık faaliyetlerinde, özellikle ekosistemin etkin korunması gözetilirken; yangınla mücadele ve ağaçlandırma çalışmaları sürdürülecektir.	Çevre ve Orman Bakanlığı	TÜBİTAK, Üniversiteler	Aralık Sonu	Yangınlarla daha etkin mücadele amacıyla gerekli makine-teçhizat alımının yanı sıra orman bakım çalışmaları yerleşim yerleri ve turizm bölgelerinde yoğunlaştırılacak ve kontrollü yakma yaygınlaştırılacaktır. Ağaçlandırma çalışmaları ve konu ile ilgili araştırmalar, değişen iklim koşulları gözetilerek planlanacak ve sürdürülecektir. 2009 yılında toplam 32.000 hektar ağaçlandırma yapılacaktır.